

Paaudžu mācības sociālās iekļautības veicināšanai 2020 (GUTS):

aunu mācību platformu radišana: dokumentu analīzē balstīta pētījuma
kopsavilkums

Paaudžu mācības sociālās iekļautības veicināšanai 2020 (GUTS)

Prof. Daniela Grignoli, University of Molise
Margherita di Paolo, University of Molise
Prof. Dr. Tinie Kardol, Vrije Universiteit Brussel
Prof. Dr. Liesbeth De Donder, Vrije Universiteit Brussel
Dorien Brosens, Vrije Universiteit Brussel
Dr. Maurice de Greef, Vrije Universiteit Brussel Sanja Cesar
Dipl. Päd. Dieter Zisenis, bbb Büro für berufliche Bildungsplanung R. Klein & Partner GbR
Dipl. Päd. Rosemarie Klein, bbb Büro für berufliche Bildungsplanung R. Klein & Partner GbR
Sanja Cesar, CESI Center for Education, Counselling and Research
Anamarija Tkalčec, CESI Center for Education, Counselling and Research
Prof. Radu Constantinescu, University of Craiova
PhD Alina Vlăduț, University of Craiova
PhD Avram Sorin, University of Craiova
PhD Titela Vilceanu, University of Craiova
Suzy Mommaerts, CVO Antwerpen
Liesbeth Goossens, CVO Antwerpen
Ilze Buligina, Talakizglitības biedrība
Prof. Biruta Sloka, University of Latvia
Petra Herre, Evangelisches Erwachsenenbildungswerk Nordrhein

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

* Sve tablice su na Engleskom jeziku

The development of new learning areas: the summary of a desk research

GUTS projekts apvieno vecāka gadagājuma cilvēku un jaunās paaudze stiprās puses – lai radītu iespējas mācīties vienam no otra un stiprinātu prasmes risināt sabiedrības ikdienas problēmas. GUTS projekta būtisks aspekts ir jauna tipa stratēģiskas sadarbības īstenošana starp vietēja, reģionāla un nacionāla līmeņa partneriem – ar mērķi veicināt jaunus mācīšanās veidus. Politikas veidotājiem jāapzinās izglītības un apmācības iespējas un perspektīvas. Starppaudžu un kultūras mācību platformās jaunā paaudze centīsies piedāvāt vecāka gadagājuma cilvēkiem pieejas jauniem zināšanu ieguves veidiem un palīdzēs pilnveidot to prasmes labākai sociālajai iekļautībai. Savukārt vecāka gadagājuma cilvēki rosinās jaunus cilvēkus attīstīt pamata prasmes, lai tie labāk orientētos un iekļautos darba tirgū. Pirmajā tabulā ir sniegts pārskats par jauniešu un vecāka gadagājuma cilvēku proporciju GUTS projekta partneru valstīs: Beļģijā, Horvātijā, Vācijā, Itālijā, Latvijā, Rumānijā un Nīderlandē.

Table 1: Population by youngster age group and older age group, year: 2013.

	15 - 29 years	65-79 years	80 years and more	65 years and more	Total
	(% of total population)	(% of total population)	(% of total population)	(% of total population)	
EU (28 countries)	12	12,3	5,1	17,4	505.674.965
Belgium	10,9	15,3	5,3	20,6	11.161.642
Germany	11,7	13,9	5,4	19,3	80.523.746
Croatia	9,9	14,9	4,3	19,2	4.262.140
Italy	12	14,1	6,3	20,4	59.685.227
Latvia	12,2	12,6	4,7	17,3	2.023.825
Netherlands	11,8	12,5	4,2	16,7	16.779.575
Romania	11,5	13,1	3,8	16,9	20.020.074

Source: Eurostat (2014).

Iedzīvotāju novecošanās: Aktīvās novecošanās perspektīva

Eiropiešiem ir lielāks potenciālais dzīves ilgums kā jebkad agrāk un arī salīdzinājumā ar jebkuru citu pasaules reģionu. 2012.gadā potenciālais dzīves ilgums kopš dzimšanas brīža ES 28 valstīs bija 80.3 gadi, sasniedzot 83.1 gadus sievietēm un 77.5 gadus vīriešiem. Iedzīvotāju novecošanās ir saistīta arī ar zemāku dzimstības potenciālu. 2A un 2B tabulas parāda potenciālo dzīves ilgumu un dzimstības līmeni GUTS projekta dalības valstīs.

Table 2. a) Life expectancy at age 65, by sex, year: 2012.			Table 2. b) Total fertility rate, year: 2012.
	Males	Females	Number of children per woman
EU (28 countries)	17,7	21,1	1,58
Belgium	17,7	21,3	1,79
Germany	18,2	21,2	1,38
Croatia	15	18,7	1,51
Italy	18,5	22,1	1,43
Latvia	13,6	18,5	1,44
Netherlands	18	21	1,72
Romania	14,5	17,7	1,53

Source: Eurostat, 2014 b

Source: Eurostat, 2014 c

Novecošanos var skatīt divos atšķirīgos veidos:

1. 'hronoloģiskā novecošanās' (proti, nodzīvoto gadu skaita pieaugums, kas skar jebkuru);
2. 'sociālā novecošanās' (sociāla parādība saistībā ar noteiktām gaidām (ekspektācijām) un institucionāliem ierobežojumiem, kas skar cilvēkus to novecošanas procesā).

Aktīvās novecošanas koncepts ir saistīts tieši ar sociālās novecošanās parādību un tajā skatīto dzīves ilguma palielināšanos.

Aktīvo novecošanos var traktēt arī saistībā ar Pasaules veselības organizācijas (WHO) sniegto definīciju. Pasaules veselības organizācijas sniedz konkrētu aktīvās novecošanās definīciju: '... veselības, līdzdalības un drošības iespēju optimizēšana process ar mērķi uzlabot dzīves kvalitāti, cilvēkam novecojot' (2002).

Sociālā atstumtība Eiropā

Kopumā Eiropā 24.4% iedzīvotāju ir pakļauti sociālās izstumtības riskam. Horvātija, Itālija, Latvija un Rumānija atrodas situācijā, kas ir augstāka par Eiropā vidējo. Beļģija un Vācija atrodas Salīdzinoši labākā situācijā, un Nīderlandē šis risks ir viszemākais. Trešā tabula sniedz pārskatu par nabadzības un sociālās izstumtības riskam pakļauto cilvēku skaitu pēc vecuma grupām. Īpaši pamanāma ir situācija par pakļautību nabadzībai un sociālajam riskam visvecāko cilvēku grupā, kur skaitļi variē starp 6,1% un 36.1% (skatīt 3.tabulu).

Table 3: People at risk of poverty or social exclusion by age group, (%). Years: 2013.

EU (28 countries)	27,2	31,6	23,6	25,6	18,2	24,4
Belgium	21,5	24,2	19,9	21,2	19,5	20,8
Germany	19,1	24,6	19,2	25,2	16,0	20,3
Croatia	21,8	21,2	16,8	18,1	23,4	29,9
Italy	31,4	36,1	28,8	28,0	31,4	28,4
Latvia	37,0	38,7	31,6	37,0	36,1	35,1
Netherlands	17,0	25,7	14,8	19,3	6,1	15,9
Romania	48,3	47,5	37,3	40,1	35,0	40,4

Source: Eurostat, 2014 g

GUTS projekts ir vērsts uz jaunu un vecāka gadagājuma cilvēku sociālo iekļaušanu. Projekta konsorcijs definē sociālo iekļaušanu kā indivīdu daudzdimensionālu procesu, kura laikā indivīdi tiecas kontrolēt un lietot resursus un pakalpojumus, piedalīties sabiedrības dzīvē un pasākumos, būt aktīvi sociālo procesu dalībnieki un justies piederīgi vietējai sabiedrībai (komūnai). Tādējādi sociālā iekļaušana uzskatāma par sociālās uzvedības daudzdimensionālu procesu, kas balstīts uz indivīda mijiedarbību ar vidi dažādās situācijās (e.g. Endler and Magnusson, 1976).

Izejot no pretējā – sociālā izslēgšana skaidrojama kā daudzdimensionāla ierobežotība attiecībā uz resursu un dzīves kvalitātes iztrūkumu (Levitas et al., 2007). Līdztekus minētajam resursu un dzīves kvalitātes iztrūkumam, Scharf et al. (2005) apraksta sociālo izslēgšanu kā materiālo resursu, sociālo kontaktu un pilsonisko aktivitāšu un pamata pakalpojumu iztrūkumu un norobežotību no apkārtējās vides. Līdzīgā veidā sociālās izstumtības indikatorus apraksta Eiropas Sociālā aptauja, atsaucoties uz regularitāti kontaktos ar draugiem un radniekiem, dalību sabiedriskos pasākumos, kontroli par savu fizisko un garīgo veselību, par saviem ienākumiem un savas tuvākās apkārtējās kvalitāti.

Kā tēmas turpinājums minams aizvien pieaugoša valstu skaita risināmā problēma par jauniešu atrautību no darba tirgus (skatīt 4.tabulu).

Table 4: Unemployment rate by age group, (%). Years: 2013.

	Employment rate by age group (%).Year: 2013			Unemployment rate by age group (%).Year: 2013		
	16-24	25-74	Total	16-24	25-74	Total
EU (28 countries)	32,3	50,2	68.4	23,5	9,5	10.8
Belgium	23,6	41,7	67.2	29,7	7,1	8.4
Germany	46,8	63,5	77.1	7,9	5,0	5.2
Croatia	14,9	37,8	57.2	50,0	14,4	17,3
Italy	16,3	42,7	59.8	40,0	10,3	12,2
Latvia	30,2	54,8	69.7	23,2	10,7	11,9
Netherlands	62,3	60,1	76.5	11,0	5,9	6,7
Romania	23,5	41,5	63.9	23,7	5,7	7,1

Source: Eurostat, 2014 h

Jaunieši, vecāki cilvēki un viņu pakļautība riskam

Šī īpaši sensitīvā stāvokļa apzināšanās ir radījusi pamatu starppaaudžu mācību konceptam, kur abas grupas - vecāki ļaudis un jaunieši – rada iespēju jēgpilnu attiecību izveidei. Eiropas GUTS projekts paredz apvienot vecāka gadagājuma ļaužu un jauniešu stiprās puses, lai īstenotu savstarpējas mācīšanās procesu un pilnveidotu prasmes, piemēram, saistībā ar ikdienas problēmu risināšanu, saistot to ar lielāku mērķi – mazināt nabadzību un sociālo izslēgšanu, kas atrunāta Eiropa 2020 stratēģijā. Cilvēkiem ar īpaši paaugstinātu sociālās izslēgšanas risku tiek piedāvāti inovatīvi mācību risinājumi, ar kuru palīdzību vecāka gadagājuma ļaudis un jaunieši gūs iemaņas risināt mūsdienu sabiedrības radītās problēmas.

“Starppaaudžu mācības (SM) nosaka veidu, kā visu vecumu cilvēki var kopīgi mācīties un mācīties viens no otra”. Jau konkrētākās izpausmēs SM kļūst sociālu parādību (fenomenu), kas balstās uz pieredzi un aktīvu līdzdalību kopienas (vietējās sabiedrības) procesos, kad divas paaudzes kopīgi mācās viens par otru un viens no otra un/vai dalās savā pieredzē par mācību pasākumu ietvaros, kas veidoti, lai radītu zināšanas un prasmes koprades formā – atšķirībā no tipiskākām mācībām mentora vadībā.

Starppaudžu mācību izglītības dimensija

Starppaudžu mācībās balstītas izglītības programmās tiek akcentēts solidaritātes princips, kas apvieno pratību (know how) (sava veida netveramās zināšanas) un tveramās zināšanas, ko var uzskatīt par īpaša veida mācību formu nodarbināmības veicināšanai (Riley et al., 1984).

Šādā modelī SM kā zināšanu radīšanas process sevī ietver nepārtrauktu dažāda veida zināšanu pārnesi, kombinēšanu un transformēšanu, jo dalībnieki trenējas, savstarpēji kontaktējas (mijiedarbojas) un mācās

Starppaudžu mācību darba dimensija

SM var raksturot kā interaktīvu procesu zināšanu pārnesi starp paaudzēm, kas rada dažādus mācību iznākumus. Līdztekus šai pieejai SM organizācijas ietvaros var uzskatīt par plānotu, formālu procesu un šajā izpratnē ir uzskatāms par mācībām reālā darba vidē. Tomēr rodas jautājums: Kā organizācijas ietvaros notiek zināšanu apmaiņa un radīšana? Modelis, ko radījuši Nonaka un Takeuchi (1997) balstās uz šādiem elementiem:

- Socializācija: netveramās zināšanas pret netveramajām
- Eksternalizācija: netveramās zināšanas pret tveramajām
- Kombinācija: tveramās zināšanas pret tveramajām
- Internalizācija: tveramās zināšanas pret netveramajām

Starppaaudžu programmas risina šādus jautājumus:

Starppaaudžu programmas piedāvā mehānismu, ar kura palīdzību dažādu paaudžu cilvēki mērķtiecīgi sadarbojas, lai viens otru atbalstītu un savstarpēji palīdzētu.

Starppaaudžu programmas risina šādus jautājumus:

- Sociālās problēmas kā, piemēram, izolācija, neatbilstošas atbalsta sistēmas, paaudžu savstarpēja atrautība un to atrautība no vietējās sabiedrības
- Ekonomiskās problēmas, kā, piemēram, neatbilstošas nodarbinātības iespējas jauniem un vecāka gadagājuma cilvēkiem
- Politiskās problēmas, kā, piemēram, konkurence par pieeju rūkošiem sociālo servisu fondiem

Koprade starppaaudžu mācībās

Lai padarītu SM sekmīgas, ir nepieciešama veiksmīga sadarbība. Tas ir īpašs gadījums, kad mērķis ir radīt kaut ko iepriekš nezināmu un neprognozējamu. Starppaaudžu mācību koncept ir tiešā veidā saistīts ar kopradi.

Koprades telpai ir šādi kritēriji:

- Iekļaušana: pasākumi ietver dažādas paaudzes un kultūras
- Transdisciplināritāte: ietver stratēģiju, kas attiecas uz dažādām disciplinām un ir vērsta uz holistisku pieeju, radot jaunus risinājumus kompleksiem jautājumiem
- Orientācija uz kopienu (vietējo sabiedrību): notiek konkrētā sociālajā vidē (pilsētā, pašvaldībā, pilsētas mikrorajonā vai noteiktā vietējā komūnā un pielieto vietējos vai reģionālos saziņas tīklus
- Orientācija uz prevenciju: ikdienas dzīves situācijas, 'salutoģenēze' (piemēram, pieeju meklēšana, lai saglabātu veselību, spētu tikt galā ar netipiskām situācijām ways to stay healthy, to cope with unusual situations.
- Kultūras aspekti: Koprades telpas balstās sekmīgās, noturīgi labās darba attiecībās ar kultūras organizācijām un to pārstāvjiem (māksliniekiem un mākslinieku apvienībām, muzejiem, bibliotēkām, teātriem, mūzikas un mākslas skolām, korjiem, ansambļiem un tamlīdzīgi)

Pamatojoties uz Eiropas GUTS projekta partneru dažādo programmu pieredzi var apgalvot, ka starppaaudžu mācības kā rīks ļauj integrēt tradicionālas un modernas metodes domu un ideju, zināšanu, vērtību un prasmju apmaiņai, kā arī rada daudzveidīgas kopienas, kuru ietvaros indivīdi un sistēmas var mijiedarboties, lai sasniegtu šādus mērķus: dzīves kvalitātes uzlabošanās, jauniešu aktīva līdzdalība darba tirgū, aktīva novecošanās, starppaaudžu solidaritāte, kuras konkrētā izpausme ir koprades un aktīvas līdzdalības mācību programmas, cīņa ar marginalizāciju un sociālo izslēgšanu. Piektajā tabulā sniegts pārskats par tām starppaaudžu mācību formām, kuras kā labas prakses piemēri pārstāvētas projekta konsorcijs Eiropas partneru vidū. Visi 14 Eiropas piemēri starppaaudžu mācībās ir vērsti uz iekļaujošā aspekta stiprināšanu iesaistītajām grupām. Līdztekus šim aspektam vairumā gadījumu darbības notiek transdisciplinārā kontekstā.

Saskaņā ar 5.tabulā ietverto informāciju ir secināms, ka SM nodrošināšanā ir sarežģīti īstenot uz prevenciju vērstus projektus kultūras vidē (kontekstā). Tādējādi GUTS projekta konsorcijs ir tendēts koncentrēties uz šiem kritērijiem nākotnē vēl plānojamās mācību platformās. Šo kritēriju savienojums ar tādiem kritērijiem kā iekļaušana, transdisciplināritāte un orientācija un kopienu varētu radīt labu pamatu starppaaudžu mācībām kopradē.

Table 5: The good practices and the presence of the comparable criteria of the co-creative space

	Belgium		Croatia		Germany		Italy		Latvia		Romania		The Netherlands	
	(1)	(2)	(1)	(2)	(1)	(2)	(1)	(2)	(1)	(2)	(1)	(2)	(1)	(2)
Number of project														
Inclusion	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Transdisciplinarity		X		X	X	X	X	X	X		X	X	X	X
Community orientation	X		X		X	X		X						
Prevention oriented							X		X					
Cultural					X					X				

Mūsdienu sabiedrībās sociālās, ekonomiskās un demogrāfiskā problēmas rada nepieciešamību pēc jaunas starppaaudžu mācību paradigmas. Tādējādi GUTS projekts tiecas apvienot vecāka gadagājuma ļaužu un jauniešu stiprās puses ar mērķi šo paaudžu savstarpējām mācībām, uzlabojot savas prasmes mūsdienu sabiedrības ikdienas problēmu risināšanā. Jo īpaši GUTS projekts ir vērsts uz jauna veida stratēģiskas sadarbības īstenošanu vietējo, reģionālo un nacionālo partneru vidū Eiropā – ar mērķi veicināt jaunas mācību formas.

- DA Dette projekt er finansieret med støtte fra Europa-Kommissionen. Denne publikation (meddelelse) forpligter kun forfatteren, og Kommissionen kan ikke drages til ansvar for brug af oplysningerne heri.
- DE Dieses Projekt wurde mit Unterstützung der Europäischen Kommission finanziert. Die Verantwortung für den Inhalt dieser Veröffentlichung (Mitteilung) trägt allein der Verfasser; die Kommission haftet nicht für die weitere Verwendung der darin enthaltenen Angaben.
- EN This project has been funded with support from the European Commission. This publication [communication] reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.
- ES El presente proyecto ha sido financiado con el apoyo de la Comisión Europea. Esta publicación (comunicación) es responsabilidad exclusiva de su autor. La Comisión no es responsable del uso que pueda hacerse de la información aquí difundida.
- ET Projekti on rahaliselt toetanud Euroopa Komisjon. Publikatsiooni sisu peegeldab autori seisukohti ja Euroopa Komisjon ei ole vastutav selles sisalduva informatsiooni kasutamise eest.
- FI Hanke on rahoitettu Euroopan komission tuella. Tästä julkaisusta (tiedotteesta) vastaa ainoastaan sen laatija, eikä komissio ole vastuussa siihen sisältyvien tietojen mahdollisesta käytöstä.
- FR Ce projet a été financé avec le soutien de la Commission européenne. Cette publication (communication) n'engage que son auteur et la Commission n'est pas responsable de l'usage qui pourrait être fait des informations qui y sont contenues.
- HU Az Európai Bizottság támogatást nyújtott ennek a projektnek a költségeihez. Ez a kiadvány (közlemény) a szerző nézeteit tükrözi, és az Európai Bizottság nem tehető felelőssé az abban foglaltak bármilyen felhasználásért.
- IT Il presente progetto è finanziato con il sostegno della Commissione europea. L'autore è il solo responsabile di questa pubblicazione (comunicazione) e la Commissione declina ogni responsabilità sull'uso che potrà essere fatto delle informazioni in essa contenute.
- LT Šis projektas finansuojamas remiant Europos Komisijai. Šis leidinys [pranešimas] atspindi tik autoriaus požiūrį, todėl Komisija negali būti laikoma atsakinga už bet kokį jame pateikiamos informacijos naudojimą.
- LV Šis projekts tika finansēts ar Eiropas Komisijas atbalstu. Šī publikācija [paziņojums] atspoguļo vienīgi autora uzskatus, un Komisijai nevar uzlikt atbildību par tajā ietvertās informācijas jebkuru iespējamo izlietojumu.
- HR Ovaj projekt financira Europska komisija. Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost autorica i ni na koji način ne može se smatrati da odražava gledišta Europske komisije.
- MT Dan il-proġett ġie finanzjat bl-ġħajnuna tal-Kummissjoni Ewropea. Din il-publikazzjoni tirrifletti (Dan il-komunikat ġirrifletti) l-opinjoniġiet ta' lawtur biss, u l-Kummissjoni ma tistax tinżamm responsabbli għal kull tip ta' użu li jista' jsir mill-informazzjoni li tinsab fiha (fiħ).
- NL Dit project werd gefinancierd met de steun van de Europese Commissie. De verantwoordelijkheid voor deze publicatie (mededeling) ligt uitsluitend bij de auteur; de Commissie kan niet aansprakelijk worden gesteld voor het gebruik van de informatie die erin is vervat.
- PL Ten projekt został zrealizowany przy wsparciu finansowym Komisji Europejskiej. Projekt lub publikacja odzwierciedlają jedynie stanowisko ich autora i Komisja Europejska nie ponosi odpowiedzialności za umieszczoną w nich zawartość merytoryczną.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Paaudžu mācības sociālās iekļautības veicināšanai 2020 (GUTS):

Learning Model of the European project GUTS

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

erasmus+
meer perspectief